

HAVBASSENG

Her har vi laget et eget lite hav.

Hvis du drar i spaken til stålplata som henger nede i vannet, kan du lage bølger.

Men hvordan dannes hav, og hva kan vi bruke bølger til?

Lag bølger med med stålplata

Klippes bort

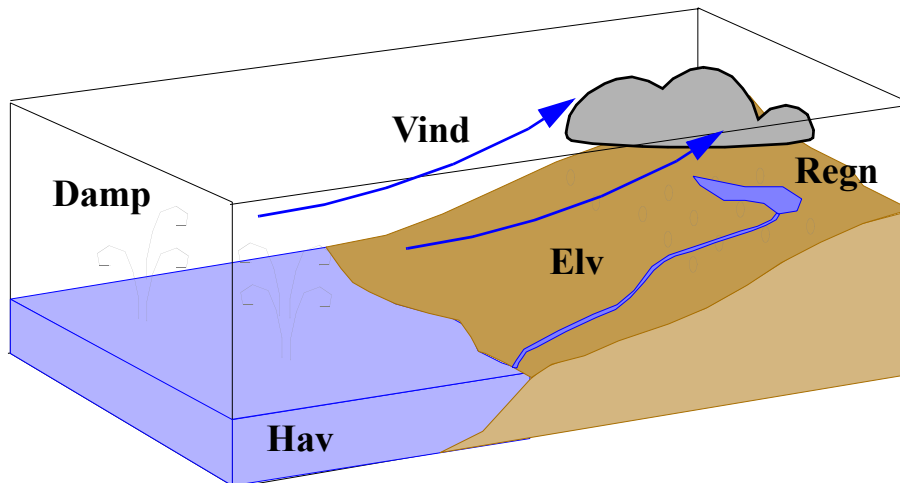

Experimentarius forklarer og forteller:

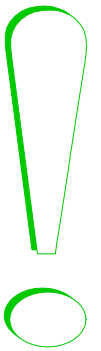
De virkelige **havene** er deler av et evig **kretsløp**. På samme måte som lufta, er vannet overalt, ikke bare i havet. Vann er det vanligste stoffet på jorda, og finnes som alt fra duggdråper til verdenshav.

Vann er **grunnlaget for alt liv** på jorda, og nesten 3/4 av jordoverflata er dekket av vann.

Men vann er ikke alltid flytende. Det **forandrer tilstand** avhengig av temperaturen. Ved 100 grader celsius koker vann, og forandrer seg til vanddamp. Hvis temperaturen synker til under 0 grader, fryser vannet til is.

Når havvannet varmes opp av sola, fordamper det, og stiger til værs og danner skyer. Lufta blir kaldere jo høyere den kommer. Når lufta blir avkjølt, blir vanddampen omgjort til vann igjen, og faller til jorda i form av regn eller snø. Når vannet når bakken, siger det tilbake til havet igjen via elver og bekker. Da begynner **kretslø-**

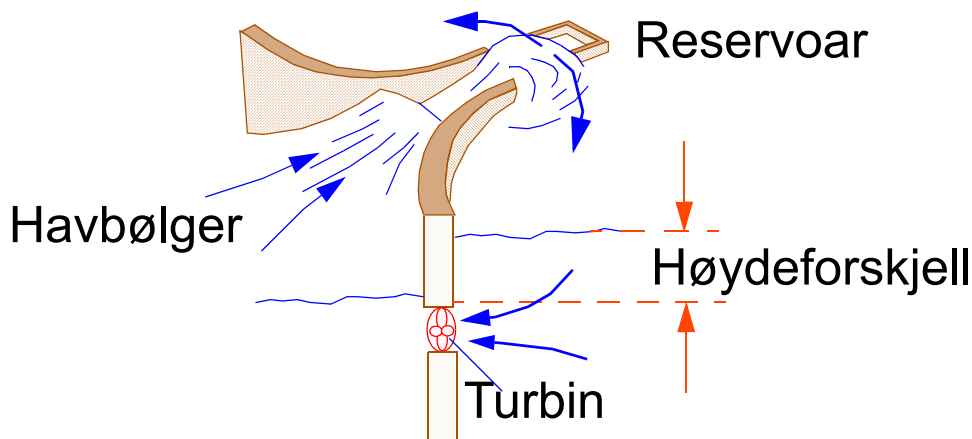

pet på nytt, og slik fortsetter det igjen og igjen...

I vår modell er det du som **lager bølger** ved å dra ei plate fram og tilbake gjennom vannet.

I de virkelige havene dannes bølger av virvler i lufta som blåser over vannet. Bølgenes størrelse avhenger av vindstyrken, men også av hvor langt vinden blåser over vannet.

Bølger kan også oppstå som “indre bølger”. Dette kan du studere i en annen modell i vannrommene våre.

Bølgene inneholder mye **energi** som kan omdannes til elektrisitet. Det er det som skjer i et bølgekraftverk. En kan f.eks. bygge en kileformet renne i betong ved kysten. Når så bølgene slår inn gjennom renna øker bølgehøyden slik at vannet presses lenger og lenger opp i renna. Til slutt renner det over kanten og ned i et høyereliggende basseng. På vei tilbake til havet renner vannet gjennom en turbin og det lages elektrisk kraft.

Et annet sted i vannrommet kan du se eksempel på et bølgekraftverk.

